Takuusäätiö

KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Helsinki, 4.10.2021

TALOUSVALIOKUNTA

Asia: HE 109/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luottotietolain, maksupalvelulain 86 §:n ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Asia: LA 20/2020 vp Lakialoite laeiksi luottotietolain 18 ja 20 §:n ja ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n muuttamisesta

Takuusäätiö on kotitalouksien arjen raha-asioiden asiantuntija, joka auttaa ihmisiä ottamaan oman taloutensa haltuun. Se tarjoaa neuvontaa, pienlainaa hankintoihin, ratkaisun velkojen yhdistämiseen sekä välineitä raha-asioiden hallintaan. Lisäksi Takuusäätiö vaikuttaa lainsäädäntöön ja muihin rakenteisiin, jotta ne tukisivat ihmisten itsenäistä taloudellista selviytymistä, hallittua luotonkäyttöä ja ehkäisisivät syviin velkakierteisiin ajautumista. Takuusäätiö on valtakunnallinen sosiaalialan järjestö ja toimii pääasiassa Veikkauksen tuella.

Takuusäätiö kannattaa esitystä maksuhäiriömerkinnän poistamisesta, kun saatava on suoritettu.

Muutos poistaa maksuhäiriömerkinnän rangaistusluonteen. Erityisesti tilapäisissä maksuvaikeuksissa olevien henkilöiden kohdalla se kannustanee myös laiminlyödyn saatavan nopeampaan maksamiseen.

Nykyinen käytäntö, että saatavan maksamisesta tulee lisämerkintä maksuhäiriömerkintään velallisen erikseen sitä pyytäessä ei ole käytännössä osoittautunut riittäväksi keinoksi osoittamaan velallisen tilanteen mahdollista muuttumista parempaan. Se ei myöskään toimi tehokkaana kannustimena yksittäisten laiminlyötyjen maksujen suorittamiseen, vaikka taloudellinen tilanne sen voisi sallia.

Esityksen nykytila-arvioinnissa todetaan, valtaosa maksuhäiriömerkinnöistä muodostuu ulosottoon ja erityisesti ulosotossa todettuun esteeseen perustuvaan merkintään. Vuoden 2020 ulosottotilaston mukaan 36 %:lla ulosottovelallisia ulosotossa oleva velkamäärä alittaa 1000 euroa ja näistä suurimmalla osalla se on alle 500 euroa. Saman tilaston mukaan vuonna 2020 vireille tulleista 3,3 miljoonasta asiasta lähes 40 % oli julkisoikeudellisia maksuja kuten sairaanhoito- ja päivähoitomaksuja. Nämä saatavat ovat usein määrältään pieniä verrattuna yksityisoikeudellisiin saataviin kuten pankkilainat ja muut luotot. Ne saattavat myös kohdistua pienituloisimpaan osuuteen väestöä, jolloin ulosoton estemerkintä on todennäköisempää.

Jos laiminlyödyn maksun maksaminen poistaisi maksuhäiriömerkinnän nopeasti, se voisi aidosti kannustaa maksamaan velat ja siten tukisi myös yleistä maksumoraalia. Niissä tapauksissa, joissa maksuhäiriömerkintä johtuu ulosotossa todetusta esteestä ja velkamäärä on kohtuullinen, velallinen saisi luottotietonsa takaisin taloudellisen tilanteensa parannuttua.

Ottaen huomioon, kuinka negatiivisia ja kohtuuttomiakin seurauksia maksuhäiriömerkinnöillä on, esimerkiksi vuokra-asunnon tai työpaikan saannin vaikeutuminen, niiden poistumisella saatavan suorittamisella olisi positiivinen vaikutus. Maksuhäiriöt aiheuttavat suurta häpeää ja ahdistusta edellä mainittujen käytännön ongelmien lisäksi. Takuusäätiön asiakkaat usein tuovat esille, kuinka haluavat pitää luottotiedot puhtaina tai miten toivovat saavansa ne takaisin.

Takuusäätiö pitää myös tärkeänä, että maksuhäiriömerkintöjä käsitellään itsenäisinä eikä uusi merkintä pidennä aiemman maksuhäiriömerkinnän säilytysaikaa. Tämä muutos lisää olennaisella tapaa maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä.

Luottotietotoiminnan yhtenä tarkoituksena on, että luotonantajat pystyvät riittävään riskienhallintaan ja ehkäisemään riskialtista luotonantoa. Luonnollisen henkilön luottokelpoisuuden arvioinnissa käytetään maksuhäiriömerkintöjä positiivisen luottotietorekisterin vielä puuttuessa. On myös luottoa hakevan etu, että luotonantajalla on mahdollisuus arvioida maksukyky oikein. Takuusäätiö jakaa esille tulleen huolen siitä, että maksuhäiriömerkintöjen lyhyempi säilytysaika supistaa luottotietojen tietosisältöä. Se voi johtaa virhearviointeihin luotonhakijan maksukyvyn suhteen, millä on merkitystä ylivelkaantumisriskissä oleville. Tällöin luottoa voidaan myöntää, vaikka luotonhakijan tosiasiallinen maksukyky ei riitä sen maksamiseen.

Takuusäätiö ehdottaa, että esitetyn yhden kuukauden sijaan maksuhäiriömerkintä poistettaisiin pidemmällä viiveellä, esimerkiksi kuuden kuukauden kuluttua, kun merkinnän aiheuttanut saatava on kokonaan suoritettu. Jos kyseessä ei olisikaan tilapäinen, yksittäinen maksuvaikeus, niin pidemmän ajan kuluessa se saattaisi tulla paremmin esille kuin yhden kuukauden aikana.

Maksuhäiriömerkinnän nopeampi poistaminen voi aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia kuten että luotonantajat kiristävät luotonmyöntökriteereitään, jolloin tavanomaiset luottotuotteet eivät enää ole kaikkien saatavilla. Näin osa luottokelpoisista ja maksukykyisistä luotonhakijoista voi jäädä luottomarkkinoiden ulkopuolelle. Takuusäätiö kantaa erityistä huolta heikoimmassa asemassa olevista, joilla on jo valmiiksi heikko asema luottomarkkinoilla.

Mikäli esitys maksuhäiriöaikojen lyhentämisestä toteutetaan jo tässä yhteydessä ja ennen positiivisen luottotietorekisterin voimaantuloa, tulee muutoksen vaikutuksia seurata, jotta se ei johda epätoivottuihin vaikutuksiin.

Lisätietoja: lakimies Minna Backman, minna.backman@takuusaatio.fi, puhelin 040 526 3895

Takuusäätiö sr.

Juha Pantzar
toimitusjohtaja

Minna Backman
lakimies